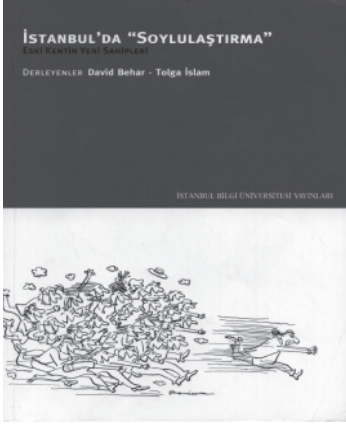

Eski Kentin Yeni Sahipleri Var mı?

MURAT ŞENTÜRK

**İstanbul'da "Soylulaştırma" Eski
Kentin Yeni Sahipleri**

Derleyenler: David Behar, Tolga İslam
İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları,
2006

"Eskiden Yahudiler, Rumlar ve Ermeniler vardı. Şimdiyse enteller."

Bu sözler Kuzguncuklu bir esnafa ait. Bu görüşmenin¹ ardından İstanbul'un özellikle tarihî semtlerinde yaşanan değişimleri gözlemlemek ve daha farklı açılardan değerlendirmek mümkün hale geldi. Söz konusu semtlerde fizikî şartları iyileştirilen konutlara, ekonomik durumları daha iyi olan aileler yerleşmeye başlamış ve semtler hem fiziksel olarak hem de sosyal açıdan farklı bir görünüme sahip olmuştur.

Bu dönemde, benzer değişimlerin yaşandığı Batı kentlerinde süreci açıklamak için kullanılan *gentrification* kavramıyla, İstanbul'daki değişim süreçleri arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik çalışmalar yapıldı. 2003 yılında "Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü İstanbul Şehri Gözlem Evi"² tarafından Kadir Has Üniversitesi'nde gerçekleştirilen

"Tarihî ve Merkezî Semtlerin Dönüşümleri: Gentrification Kuramlarının İstanbul'a Uygulanabilirliği" başlıklı

1 2003 yılında bir fotoğraf gezisi sırasında yapılan görüşmedir.

2 İstanbul Şehri Gözlem Merkezi, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü bünyesinde Stefanos Yerasimos tarafından 1988 yılında kuruldu. İstanbulla ilgili değişimlerin izlendiği merkezde, yerli ve yabancı araştırmalara destek verilmekte ve üniversitelerle işbirliği için çeşitli projeler hayata geçirilmektedir. Detaylı bilgi için bkz. www.ifea-istanbul.net.

sempozyumdaki sunumların ve tartışmaların yer aldığı “İstanbul’da ‘Soylulaştırma’” bu çalışmalar arasında önemli bir yere sahiptir. David Behar ve Tolga İslam’ın derlediği bu çalışmada İstanbul’un Ortaköy, Arnavutköy, Kuzguncuk, Cihangir, Fener ve Balat gibi özellikle tarihi semtlerinde ortaya çıkan ve tarihi kent merkezinin fiziki, sosyal ve kültürel dokusunu değiştiren bu süreç ele alınmaktadır.

Üç ana bölümden oluşan derlemede, sempozyumda sunulmayan bazı çalışmalara da yer verilmektedir. İlk bölümde kavramsal tartışmalar yürütülmekte, ikinci bölümde saha çalışmalarından hareketle süreç değerlendirilmekte ve son bölümde ise sürecin aktörlerinin değişim karşısındaki tavırları incelenmektedir.

Kitabın temel sorun alanlarından belki de en önemlisi İstanbul’da tarihî semtlerde yaşanan sürecin nasıl açıklanacağı ve hangi kavramla tanımlanacağıdır. Derlemede bu bağlamda bir dil birliğinden söz etmek mümkün gözükmemektedir. Zira yazarlar söz konusu süreci tanımlamak için farklı kavramlar kullanmaktadır. David Behar ve Jean-François Pérouse giriş kısmında konuyla ilgili çok sayıda kavramın (“soylulaştırma”, “seçkinleştirme”, “mutenlaştırma” vb.) olmasından hareketle karışıklığı ve dağınıklığı önlemek için kendilerinin *soylulaştırma* ve *gentrification*’ı tercih ettiklerini, ancak yazarları tercihlerinde serbest bıraktıklarını vurgulamaktadırlar. Zira kitabın başlığında *gentrification* kelimesini kullanmalarına rağmen, Türkiye’de yaşanan durumda bu kavramın ne derece geçerli olduğundan emin değillerdir. Diğer taraftan bu tereddüde rağmen kavramın en başında ortaya konması sınırlı bir serbestliğe işaret etmektedir. Çünkü konuya ilişkin ilk düşünme ve ele alış, bu tanımlamanın ve kullanımın sınırlarından etkilenmektedir.

Atölye çalışmalarından elde edilen sonuçları özetleyen Behar ve Pérouse, *gentrification* süreci ile STK’lardaki dönüşüm arasında bir paralellik kurmaktadır. Yazarlara göre 1980’li yıllarda İstanbul’da uygulanan değişim projelerinin Mimarlar, Mühendisler Odası gibi meslek odaları tarafından protesto edilmesi ve bu projelere karşı gösterilen yerel tepkiler sivil toplum hareketinin güçlenmesine neden oldu. Diğer taraftan öncü *gentrifier*ların da yer aldığı bu gruplar sivil toplum hareketinin yerelleşmesinde etkili olmuştur. Bu noktadan hareketle yazarlar, gentrifiy edilen mahallelerdeki değişim sürecinin STK’lardaki dönüşümle beraber hız kazandığını dile getirmektedirler.

Fakat kanaatimizce bu tür uzmanlık kurumlarının doğrudan sivil toplum hareketiyle ilişkilendirme üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Diğer taraftan 1980 sonrası sol düşüncenin yaşadığı süreçlerden bağımsız olarak STK dönüşümünü okumak ve bu dönüşümü *gentrification* ile doğrudan ilişkilendirmek hem STK’larla hem de kentle ilgili değişimlerin içeriğinin gözden kaçırılmasına neden olabilir.

Atölyelerde ortaya çıkan bir diğer sonuç ise Fener-Balat rehabilitasyon projesi dışında tutulmak kaydıyla Türkiye’deki sürecin –Amerika’da gözlemlenildiği üzere– kolektif olarak planlanmamış ve değişik aktörlerin birbirleriyle irtibatta olmadığı

bir şekilde yaşanmasıdır (Behar ve Pérouse, 2006: 5). ‘Yabancılar’, ‘yurt dışında uzun süre eğitim alanlar’, ‘emlak piyasasının fırsatlarını değerlendiren ve yeni bir hayat tarzı arayışı içerisinde olanlar’ ve ‘etkili kişiler’ soylulaştırıcı tipler arasında sayılmaktadır. Bu *etkili kişiler*, 1970 ve 1980lerde meslek odaları faaliyetinde bulunmuş, sol ve/veya sosyal demokrat hareketlere katılmış ve geçmişte de halihazırda da yurtdışıyla sıkı ilişkileri olan kişilerdir. Yazarlara göre *kozmpolit bir ortam oluşturma ve dinler arası uyum* gibi görüşleri olan bu kişiler *gentrification* kavramından uzak durmaya çalışmaktadırlar (Behar ve Pérouse, 2006: 5). Ancak çoğu zaman bu süreci başlatanlar bu *etkili kişiler* olmaktadır.

Anglosakson *gentrification* kuramının İstanbul’a ithal sürecindeki değişimleri dik-kate alarak, hem uygulamaları veya uygulanabilirliği, hem de dönüşüme uğramış bölgeleri inceleyebildiklerini belirten yazarlar Nurdan Gürbilek’in (1992) “*Adlandırmak bir şey söylemek değil, hakkında söz söylenecek ya da yeni bir bilgi eklenecek şeyi tanıdık nitelikleriyle çağırmaktır.*” sözünden hareketle *gentrification* kavramının kullanılabileceğini (eleştirerek ve değerlendirerek) söylemektedirler (Behar ve Pérouse, 2006: 6). Bu yaklaşımdaki temel sorun *tanıdık niteliklerin* bir süre sonra tanınmaz hale gelebilme ihtimalidir. Diğer bir deyişle işlevsel bir anlam yüklenen kavramların zaman içerisinde meselenin özüne inmeyi engellemesi söz konusu olabilmektedir.

Bu durumu kitabın editörlerinden olan Tolga İslam’ın yaptığı değerlendirmeye de göstermek mümkün. İslam’a göre (2006: 13), *gentrification*’ın olumsuz etkilerinin Türkiye’de açık bir biçimde ortaya çıkmamasına rağmen, derlemedeki yazı ve yorumlardan anlaşılacağı üzere ülkemizdeki akademik çevreler, en az yabancı akademisyenler kadar sürece karşı çıkmaktadırlar. İslam bu durumun, *İstanbul özelinde gerçekleşen ‘gentrification’ sürecinin, yabancı örneklerden elde edilen veriler ışığında değerlendiriliyor olmasından kaynaklandığını* düşünmektedir.

Diğer taraftan atölye çalışmalarında İstanbul’a özgü bir model geliştirmenin mümkün olup olmadığı da sorgulanmaktadır. İstanbul’da süreç *mikro-soylulaştırma* olarak ve *yurt dışına dönük bir hayat tarzını benimseyen kitle* tarafından gerçekleştirilmektedir. Zira bazen apartman, hatta daire bazında gözlemlenen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca yurt dışındaki örnekliklerle karşılaştırıldığında İstanbul’da sürecin daha yavaş ilerlediği ifade edilmekte ve bunun sebebi olarak ekonomik ve siyasi istikrarsızlık gösterilmektedir.

Gentrification Kavramı ve İstanbul

Kitabın ilk bölümünde kavramın teorik arka planı ve uygulanabilirliği ele alınmaktadır. Bu bölümde yer alan ilk üç makalede, kavramın teorik alt yapısı ile birlikte

sürecin İstanbul'daki genel durumu dördüncü makalede, *gentrification*'ın Türkçeleştirilmesi ile ilgili problemler ve son iki makalede ise *gentrification* ve kent planlaması arasındaki ilişki irdelenmektedir.

Nilgün Ergün, “*Gentrification* Kuramlarının İstanbul'da Uygulanabilirliği” başlığını taşıyan yazısında, *gentrification*'ın tanımını yaparak ve gerçekleşme süreçlerini ve göstergelerini inceleyerek İstanbul'a uygulanabilirliğini Cihangir, Ortaköy, Galata, Asmalımescit, Balat-Fener örneklikleri üzerinden tartışmaktadır. İstanbul'da özellikle tarihi kent merkezindeki ve/veya tarihi kent merkezine yakın tarihi semtlerdeki evlerin boş olması ya da düşük gelir gruplarının elinde bulunması yurt dışındaki farklı örnekliklerle benzerlik göstermektedir. Bu nedenle Ergün, bu bölgelerin uluslararası kaynaklarda rastlanılan *gentrification*'larla³ benzerlik gösteren bir grup için çekici hale geldiğini ancak bu tür *gentrification*'ların bulunmadığını söylemektedir. Ekonomik, kültürel ve sosyal yaşamın benzer özellikler taşıyaması nedeniyle bu alanların henüz yurt dışına kıyasla daha az tercih edildiğini vurgulamaktadır.

Benzer bir amaç için yola çıkan Nil Uzun ise, “İstanbul'da Seçkinleştirme (*Gentrification*) Örnekler ve Seçkinleştirme Kuramları Çerçevesinde Bir Değerlendirme” başlıklı yazısında dünyadaki diğer örnekleri inceleyerek bunlar arasındaki ortak özelliklere değinmekte ve sosyal ve mekânsal yenilenme örneklerinin kent-içi alanlarda çoğunlukla da tarihi önemi olan kent yapılarında ve bölgelerde gerçekleştiğini vurgulamaktadır. Uzun, *gentrification* ile küreselleşme arasında doğrudan bir ilişki olduğundan hareketle, yurt dışındaki örneklerin İstanbul için kullanışlı olabileceğini söylemektedir. Diğer taraftan İstanbul'un kendine has yerel dinamiklerinin de bulunduğunu ve değerlendirmelerde bunların göz ardı edilmemesi gerektiğini ifade eden yazar, kuram ve İstanbul örneğini başlıktaki vurguya rağmen detaylı bir biçimde ele almamaktadır.

Soylulaştırmayı “İstanbul örneğiyle” birlikte ele alan “Merkezin Dışında: İstanbul'da Soylulaştırma” başlıklı bir diğer makalede Tolga İslam, Türkiye'de soylulaştırma süreçlerini incelemektedir. Söz konusu bölgelerin mevcut yapısının nasıl değiştiğini ele alan İslam, bu bölgelerde yerleşik orta ve üst-orta sınıfa mensup gayri-müslim azınlıkların 1940'lara kadar olan dönem ve takip eden otuz yılda bölgeyi terk ettiklerini belirtmektedir. Böylece *soylulaştırılabilir konut*ların oluşumunun ilk adımı gerçekleşmiştir. Bu sürecin ardından bölgeye 1950'li yıllarla birlikte düşük gelirli nüfus gelmiştir ve nihayetinde tarihi özelliklere sahip olan söz konusu konutların bakım-onarım ve yeniden yatırım masraflarını karşılamada gerekli kaynaklardan yoksun olan bu grup tarihi kent merkezinin dokusunu koruyamamıştır. İslam'a göre fiziksel dokudaki bu bozuklukları, sosyal köhneleşme izledi ve ardından değerler yitirildi ve nihayetinde *soylulaştırılabilir konutlar* ve bir bölge oluştu.

3 Ergün (2006: 28) *gentrification*'ları şu şekilde tanımlamaktadır: “Alandan gelir elde etmeye istekli olan girişimciler, arazi geliştiricileri, sigortacılar ve inşaat şirketleri gibi *gentrification* sanayisi ile alana taşınabilmek için harcaabilecek parası olan, konum ve hareket arayan genellikle genç, çocuksuz profesyoneller.”

1980 sonrası dönemde ise Türkiye'nin iktisadî, siyasî ve kültürel değişimi *soylulaştırıcı sınıfın* ortaya çıkmasına neden olduğunu düşünen İslam'a göre, soylulaştırma görevini bu sınıf üstlendi. Bu bağlamda yazar, ilki 1980'lerin başlarında Boğaz kıyılarında, on yıl kadar sonra Beyoğlu'nda ve 2000 sonrasında Haliç'te olmak üzere üç farklı soylulaştırma dalgasından bahsetmektedir. Her dalganın arkasında farklı bir itici gücün bulunduğunu söyleyen yazar, ilkinde zengin çevresel değerlerin, ikincisinde yoğun kültür ve eğlence etkinliklerinin ve sonuncusunda kurumsal yatırım projelerinin olduğunu vurgulamaktadır. İstanbul'da yaşanan süreci bu şekilde özetleyen İslam'a göre, *merkez dünya* ile yapısal farklar bulunmuyor, sadece *zamanlama, hız ve ölçek farkı söz konusu*.

Bu bağlamda İslam, İstanbul'daki değişimlerin *soylulaştırma* veya *gentrification* olarak okunabileceği görüşündedir. Ancak bu değerlendirmede özellikle tarihî kent merkezinde fiziksel ve sosyal *köhneleşmenin* oluşmasında etkili olan iktisadî, sosyal ve siyasal değişimlerin yeterince dikkate alınmadığı söylenebilir. Bu yaklaşım doğrudan tarihi kent merkezinin “köhneleşmiş”, “çöküntüye uğramış” olduğu sonucuna varılmasına neden olmaktadır. Diğer taraftan sürecin aktörlerinin üstlendiği roller İstanbul örneğinde farklılaşabilmektedir. Bu çerçevede yapısal benzerlikler bulunmakla birlikte, sürecin kendine has yönleri de mevcuttur.

“Gentrification Kavramını Türkçeleştirmekte Neden Zorlanıyoruz?” başlıklı makalesinde Nuran Yavuz, kavramın Türkçe'ye çevrilirken bir karmaşaya yol açmasının temel nedeni olarak henüz benimsenmemiş olmasını göstermektedir. *Gentrification* kuramlarını ve bu bağlamda İstanbul'u değerlendiren Yavuz, süreci kentsel yenileme/yenilenme olarak okumanın daha doğru olacağı kanaatini taşımaktadır. Bu çalışmanın ilk makale olarak yayımlanması yaşanan değişimleri anlamlandırmada daha farklı katkıları ortaya çıkarabilirdi.

Kent planlamasına soylulaştırmanın etkilerini ele alan Aykut Karaman “Soylulaştırmanın Kent Planlama Dinamiklerine Etkileri” başlıklı makalesinde İstanbul ile ilgili planlamalarda *gentrification*'ın mevcut kent planlama teorilerine yeni boyutlar eklediğini ve bu bağlamda dikkate alınması gereken bir değişken olduğunu dile getirmektedir. Bu sebeple soylulaştırma süreçlerinde kamunun sahip olduğu bir araç olarak kent planlamanın rolünün de sorgulanması gerektiği görüşündedir. Kentsel yenileşme, planlar ve soylulaştırma ilişkisini ele aldığı “Kentsel Yenileşme Projelerinin *Gentrification* Hedefleri ve Etkileri” başlıklı yazısında Dilek Erden, *gentrification*'ı fiziksel ve mekânsal ayrılığa neden olmasından hareketle gerek amaç gerekse araç olarak kent planlamanın ve kentsel yenileşmenin dışında tutmaktadır. Zira planlama ve yenileşme çalışmaları mekânsal, sosyal ve ekonomik iyileşmeyi ve bir arada yaşamayı amaçlamaktadır.

Sahadan Yansıyanlar ve Sürecin Aktörleri

Gentrification kavramı ve İstanbul'a uygulanabilirliği konusunda teorik değerlendirmelerin ardından ikinci bölümde, saha çalışmalarında elde edilen verilerden hareketle *gentrification* ve İstanbul ilişkisi incelenmektedir. Bu bağlamda Kuzguncuk, Asmalı-mescit, Fener, Balat ele alınan bölgeler arasında sayılabilir. Söz konusu bölgelerdeki değişimi ele alan münferit çalışmaların yanı sıra bu bölümde, saha araştırmalarından elde edilen verilerin değerlendirildiği bir tartışma bölümü yer almaktadır.

Bu örnekliklerden hareketle Pérouse, ikinci bölüme yazdığı girişte, İstanbul'da *gentrification* sürecini yaşamış bölgelerin özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır: (1) Süreci tek bir zaman kalıbına oturtmak mümkün değildir. (2) 'Kültür Endüstrisi'nin bir yansıması olarak tarihî merkezlere dönmek konusunda bir arzu oluşmuştur. (3) Tarihî birikim açısından son derece zengin olan tarihi yarımada (Fener-Balat hariç) henüz tercih edilmemektedir. (4) Daha çok eskiden azınlıkların oturduğu bölgeler tercih edilmektedir. (5) Süreç tarihi yeniden keşfetme ve değerlendirmeyi ifade etmektedir. (6) *Gentrification*, korunaklı sitelerde ya da rezidanslarda yaşayan sınıfın aidiyet ihtiyacını giderme çabasının sonucudur.

Bu bağlamda Amy Mills "İlya'nın Bostanını Korumak: Kuzguncuk'ta Bir Mahalle 'Landscape'i Özlemine Gerçekleştirmek" başlıklı makalesinde *yurt dışında eğitim görmüş ya da yurt dışında doğmuş olan, Kuzguncuk'un 1980'lerden sonraki entel ve sanatçı cemaatinin İlya'nın bostanını korurken aidiyet duygusuyla hareket ettiklerini vurgulamakta ve bu durumu bir kimlik çizme hareketi olarak değerlendirmektedir.*

Kültür endüstrisi ve *gentrification* ilişkisinin en somut bir biçimde görülebileceği Asmalı-mescit'te saha çalışması yapan Ayça İnce, bölgenin geçirdiği değişim sürecini ele almaktadır. İlk sahiplerinin 1950'li yıllarda çekilmesiyle, bölgenin *başıboş* gruplar tarafından *işgal* edildiğini, 1980 sonrasında bazı sanatçıların bölgeye gelerek *gentrification* sürecini başlattıklarına dikkat çeken İnce, özellikle Babylon'un açılmasıyla birlikte, kültür endüstrisinin kentsel yaşamı dönüştürdüğünü söylemektedir.

Balat'ta ve/veya Fener'de yaşayan ailelerin "soylulaştırma" ve "eski haline geri getirme" projelerine yaklaşımlarının ele alındığı iki makalede, değişim sürecinde hem "soylulaştırıcıların" hem de yerleşik sakinlerin görüşleri değerlendirilmektedir. "Tecride Uğrayan Bir Bölgede Yaşayan Ailelerin Soylulaştırma Projesine Yaklaşımı: Balat-Fener Vaka Çalışması" başlıklı makalesinde Nilüfer Narlı, bölgenin sit alanı haline getirilerek her türlü yapılanmaya ve yatırıma izin verilmemesi nedeniyle ekonomik tecride ve kentsel çöküşe sürüklendiğini söylemektedir. Narlı'ya göre, bu çöküşün ardından aileler yüksek enflasyon, düşük ücret ve işsizlik gibi ekonomik sorunlarla; eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersizliği ve gençlerin sosyal faaliyet alanlarının yokluğu ve mahallerin güvenliğinin bulunmaması gibi sosyal problemlerle; binaların

bakımsız olması, Haliç'in kirliliği vb. çevre ve konut sorunlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Bölgenin korunması gerekliliğine inanan aileler, konut ve sosyal projelere olumlu yaklaşmaktadırlar. Narlı'ya göre yapılması gereken bu projelerin bir an önce başlatılması ve yeniden eski haline getirilmesidir. Aksi takdirde bölge giderek boşalacak ve kent içi ilişkilere zarar veren bir konuma gelebilecektir.

Bölgede yaşayan kişilere ses veren bir diğer çalışmada mahallenin yerleşik sakinleri ve yeni sakinlerinin tarihi/geçmişi farklı algıladıklarına değinilmektedir. Aynur İlyasoğlu ve Ebru Soytemel'in birlikte hazırladıkları "Balat Semtinde Yerel Değişim ve Yenileşme Süreci İçinde Balatlılar: 'Bizim Mahalle'ye Yeni Gelenler ve Farklı Stratejiler" başlıklı makalede, yerleşik sakinler, yüzlerce yıllık bir geçmişe sahip bir semtin sakini olmayı önemsemekte ve sıklıkla dile getirmekteyken; *gentrifier* (soylulaştırıcı) öncüler, semte yerleşme öykülerini "öncülük" ya da "semti kurtarma" çerçevesinde açıklamaktadırlar. İlyasoğlu ve Soytemel'e göre, şehir merkezine yakınlık, evlerin müstakil olması, tarihi özellik taşıyan bir konuta sahip olma *gentrifier*'ların bölgeyi tercih etme nedenleri arasındadır. Ancak yazarlar tarafından bu tercihin en önemli nedeni olarak UNESCO projesinin bölgeye yapacağı katkılar gösterilmektedir. Diğer taraftan fiyatların düşük olması Balat'a olan erişilebilirliği yükseltmiştir. Dolayısıyla "keşfedilmemiş", "erişilebilir" olan Balat ileride çok fazla kazanç sağlayacak bir bölge konumundadır ve nihayetinde bu nedenle tercih edilmektedir.

Balat ve çevresinin yaşadığı değişimi *gentrification* olarak değerlendiren ve yurtdışındaki örnekliklerle örtüştüğünü ifade eden yazarlar, bölgeye her yeni gelen kesimin daha önce yerleşmiş olanlar tarafından ötekileştirildiği görüşündedir. Buradan hareketle hâlihazırda bölgede bulunan yoksulların bir kesiminin 20–30 yıl sonra yoksulluktan kurtulduğunda, onlarla yapılacak bir sözlü tarih görüşmesinde kente adapte olma biçimlerini anlatarak yeni gelenleri ötekileştireceği öngörüsünde bulunmaktadır.

İkinci bölümün "Rezidanslar ve Gentrified Konutlar" başlığını taşıyan son makalesinde Pelin Gökgür, *rezidanslar* ve *gentrified* arasındaki benzerlikleri ele almaktadır. Yapılanmanın kent merkezinde ya da kent merkezine yakın yerlerde olması, sakinlerin aynı sosyal grupları temsil etmeleri, imajın ön planda olması, sosyal izolasyona ve ayrışmaya neden olması her iki konut tipinin benzer özellikleri arasında sayılmaktadır.

Gentrification sürecinin hangi aktörler tarafından başlatıldığı, sürdürüldüğü ve aktörler arasındaki ilişkiler çalışmanın son bölümünde ele alınmaktadır. Bir atölye çalışmasına dayanan bu kısımda öncüler, bohem burjuvalar, STK'lar, kent plancıları, medya ve yatırımcılar sürecin aktörleri olarak tanımlanmakta ve birer birer değerlendirilmektedir. Aslında bu bileşenlere bakıldığında söz konusu toplumsal grubun 1980 sonrasında, ideolojik kayma yaşayan entelektüel kesim olduğu söylenebilir.

Sonuç bölümünde, 1980li ve 1990lı yıllarda iktisadî yaşamın farklılaşmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni "profesyonel yöneticiler" grubunun hem yüksek maaşlara sahip

olduğunu hem de sayıca arttığını belirten Rifat N. Bali, bu grubun artık kentin dar sokaklarındaki apartman dairelerinde yaşamak istemediğini ve bu sebeple yeni mekân arayışı içerisinde olduğunu söylemektedir. Bali'ye göre *İstanbul burjuvazisinin üst katmanında gerçekleşen bu değişimin yanı sıra, yurt dışında eğitim görmüş, kozmopolit kültürle beslenmiş, yüksek lisans ve doktora yapmış, "Türkiye'nin hali"nden hoşnut olmayan, medya, halkla ilişkiler ve reklâm sektöründe çalışan kentli gençlikte zaman içinde gelir düzeylerinin yükselmesiyle birlikte soylulaştırıcı sınıfa katıldı.* Bu grubun ekonomik olarak "patronlar" ve "profesyonel yöneticiler" kadar yüksek gelire sahip olmadığından ve onların düzenli ve yerleşik hayatlarına benzer bir hayat tarzı olmadığından "korunaklı cemaatler" de yaşamasının imkânsız olduğunu düşünün Bali'ye göre, bu kentli gençlik "profesyonel yöneticiler" in bir kısmının daha önceden gitmeye başladığı tarihî semtleri tercih etmeye başladı ve nihayetinde *gentrification* sürecinin hızlanmasına katkıda bulundu. Bu durumu nihayetinde *İstanbul burjuvazisinin küreselleşmesi ve seçkinleşmesi* olarak tanımlayan Bali'ye göre, bu bölgelere yerleşenler ortalama İstanbul'luyu temsil etmemekle birlikte, *New York'lu akranından ayırt edilemez.*

Sonuç Yerine

İstanbul'un tarihi semtlerinde yaşanan değişimleri anlamlandırmak noktasında ilk ve önemli çalışmalardan biri olan *İstanbul'da "Soylulaştırma"*, kentsel değişim süreçlerinin iktisadi, toplumsal ve kültürel temellerinin görülebilmesi bakımından önemli imkânlar sunmaktadır. Saha araştırmalarının ve sürecin aktörleri konusundaki tartışmaların ardından *gentrification* literatürüyle ilişkili değerlendirmelerin yeralması bu imkanların sınırlarını daha da genişletebilirdi. Ayrıca sıklıkla atıfta bulunulan yurtdışı örneklerin birkaçına ilişkin yer alacak makaleler, İstanbul ve diğerleri arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların görülmesini sağlayabilirdi.

Kentsel değişimin farklı bir yönünü ele alması bakımından önemli olarak değerlendirilebilecek bu çalışmanın temel amacı, ülkemizde konuyla ilgili oluşmuş entelektüel birikimi bir araya getirmektir. Sürecin bütününe dair, kuşatıcı bir inceleme iddiası taşımayan derlemenin, bazı sınırlılıklar nedeniyle yeterli katkıyı sağlayamayabileceği söylenebilir. Bu çerçevede İslam'ın da belirttiği gibi İstanbul'daki süreç *yabancı yazardan bağımsız bir şekilde değerlendirilebilmiş olsaydı, sürece karşı tepkilerin daha farklı* olması muhtemeldi. Zira tanımlamak, ele alış ve değerlendirme biçimlerini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda derlemenin işlevsel olarak yaklaştığı *gentrification* kavramının, sürecin doğasına nüfuz edebilmeyi güçleştirme ihtimali olduğu söylenebilir.